

China

Alert op onrust

Een veranderende wereld is beangstigend voor de Chinese centrale overheid. De Arabische Lente, een wisseling van de wacht en stijgende inflatie kunnen allemaal leiden tot meer sociale onrust in het land. Op lange termijn speelt verder dat het Chinese groeimodel niet houdbaar is. Hoewel de kortetermijnangsten te zeer worden uitvergroot, biedt de transformatie van de economie op de langere termijn grote uitdagingen.

Politieke factoren

De Arabische Lente (zie het hoofdstuk Focus in dit Kwartaalbericht) heeft ook de Chinese autoriteiten opgeschrikt. Het ondemocratische China neemt geen enkel risico. Zo werd na een anonieme oproep op internet tot een eigen 'jasmijn-revolutie', waaraan overigens vooral toeristen en journalisten gehoor gaven, een grote politiemacht ingezet om elke vorm van protest snel de kop in te drukken. Deze politiemacht pakte een aantal (buitenlandse) journalisten ter plaatse hardhandig aan. Daarnaast voerde China de internetcensuur op en werden van anti-overheidssentimenten verdachte personen preventief opgepakt en vastgehouden. Deze zware repressie lijkt overdreven. Van toenemende ontevredenheid over de overheid en haar beleid lijkt namelijk geen sprake. Een studie uit 2010¹ toont aan dat slechts 13% van de Chinezen ontevreden is met de richting die hun land op gaat, tegenover 72% in Egypte. Het lijkt dan ook onwaarschijnlijk dat de Chinezen het voorbeeld uit het Midden-Oosten zullen volgen, ondanks de beperkte onrust in de perifere provincies van het rijk (Tibet, Binnen-Mongolië).

De overheid is evenwel extra alert op groeiende onrust vanwege de aankomende wisseling van de wacht. In de komende jaren dragen president Hu Jintao en premier Wen Jibao hun machtsposities over. In het verleden gingen dergelijke machtsoverdrachten vaak gepaard met onrust. De autoriteiten nemen daarom geen enkel risico en smoren elke potentiële vorm van onrust in de kiem. De aankomende veranderingen zullen echter naar verwachting soepel verlopen. De beoogde opvolgers liggen goed bij de verschillende facties van de Communistische Partij en onder het nieuwe leiderschap wordt een voortzetting van het huidige beleid verwacht. De kans op grote publieke onrust is daarom beperkt.

Economische factoren

Een andere factor die het risico op onrust momenteel vergroot, is inflatie. Met een gemiddelde jaar-op-jaarstijging van 5% in het eerste kwartaal en 5,3% in april is de inflatie in China hardnekkig en relatief hoog. De overheid is daarom in de afgelopen maanden doorgegaan met het verkrappen van het monetaire beleid (zie figuur 1). Bovendien is de aanhoudende inflatie voor de overheid reden geweest om voor wat betreft het wisselkoersbeleid overstap te gaan; ze heeft aangekondigd dat zij een sterkere appreciatie van de yuan ten opzichte van de Amerikaanse dollar zal toestaan. Dit vermindert immers de inflatiedruk.

¹ PEW Global Attitudes Project, 2010

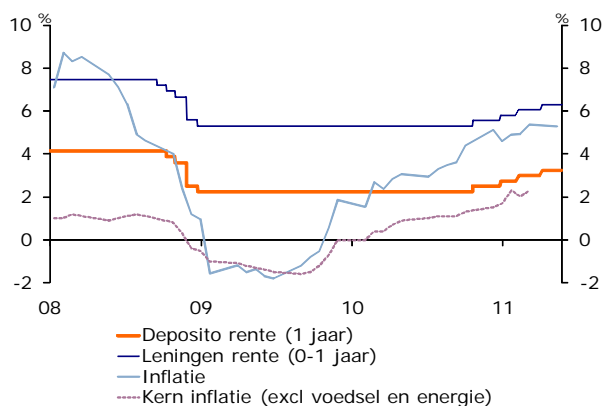
China

Na de aankondiging van de centrale bank eind april steeg de waarde van de yuan en hoefde er voor het eerst sinds 1993 minder dan 6,5 yuan voor een Amerikaanse dollar te worden betaald. De overheid nam ook minder orthodoxe maatregelen om de prijzen te drukken, in het bijzonder die van voedsel. Zo zette zij producenten onder druk om hun prijzen niet te verhogen. De recente boete die de Chinese autoriteiten aan de Europese levensmiddelenfabrikant Unilever oplegden, is tekenend voor de ernst van de zorgen van de Chinese overheid op dit vlak. Unilever kreeg een boete van meer dan één miljoen yuan, iets meer dan 200.000 euro, enkel en alleen omdat het een prijsverhoging had aangekondigd. Volgens de Chinese autoriteiten leidde deze aankondiging tot toegenomen angst en hamstergedrag onder de bevolking. Hogere prijzen hebben, in tegenstelling tot de eerder genoemde politieke factoren, wel tot toegenomen onrust geleid. Mocht de inflatie hoog blijven, dan bestaat het risico dat meer protesten zullen volgen. De verwachting is echter dat de inflatie in de tweede helft van dit jaar afneemt. De reeds getroffen monetaire beleidsmaatregelen zullen dan verder doorwerken in de economie en ook de daling van grondstoffen- en voedselprijzen zal bijdragen aan een lagere inflatiedruk.

Naar een houdbare groei

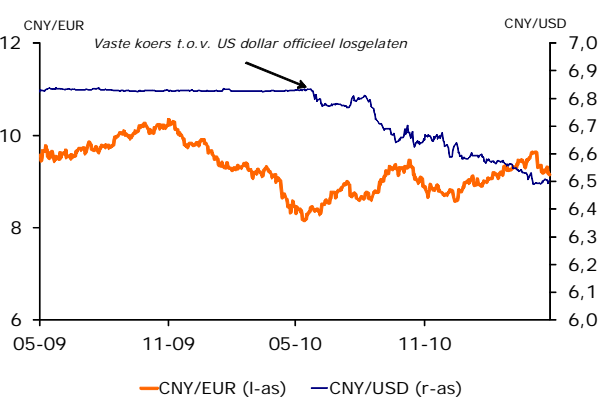
Bij de presentatie van het twaalfde vijfjarenplan in maart kondigde de Chinese overheid haar beleidsfocus tot en met 2015 aan. China gooit het roer om. Voorheen stuurde het land op een zo hoog mogelijke economische expansie, gedreven door sterke groei van investeringen en exporten. Dit model was de afgelopen decennia erg succesvol, maar is in de toekomst niet langer houdbaar. De komende vijf jaar richt het overheidsbeleid zich daarom op houdbare groei die meer steunt op de binnenlandse vraag. Met dit plan hoopt de overheid de ontwikkeling van China voort te zetten en een aantal onevenwichtigheden in de economie te corrigeren.

Figuur 1: Inflatie blijft hoog ondanks strikter monetair beleid

Bron: Reuters EcoWin

Figuur 2: Verdere appreciatie van de yuan toegestaan

Bron: Reuters EcoWin

China

De meest in het oog springende beleidsverandering is het naar beneden bijstellen van de groeidoelstelling, naar 7% groei van het reële BBP per jaar. Deze nieuwe doelstelling is opmerkelijk, omdat de Chinese overheid voorheen aangaf dat een minimumgroei van 8% per jaar essentieel is om onrust onder de bevolking te voorkomen. Een langzamere groei is echter onontkoombaar gezien de onderliggende demografische en economische trends.

Ten eerste zal het huidige groeimodel in een nieuw jasje worden gestoken. De ontwikkeling van de zware industrie zal voortaan in de provincies in het binnenland plaatsvinden. Hierdoor kan dit gebied ook economisch eindelijk echt worden ontwikkeld, ondersteund door investeringen in de infrastructuur. De overheid hoopt dat hiermee de economische onevenwichtigheden tussen de kustgebieden en het binnenland afnemen. De kustgebieden zelf moeten zich verder ontwikkelen door de dienstensector verder uit te breiden (deze sector neemt nu nog een relatief klein aandeel in de Chinese economie in). Zij moet leidend in innovatie worden. Een groot verschil met het huidige model is dat de industrie in het binnenland geacht wordt voor de binnenlandse consumptie te produceren en niet zozeer voor de export.

Deze consumptie moet op peil worden gebracht door het verhogen van het besteedbare inkomen van de Chinese bevolking en het verminderen van de risico's voor diezelfde bevolking. De voorgestelde veranderingen gaan onder meer op voor het stelsel van sociale voorzieningen. Het verzekeringsstelsel zal worden verbeterd, bijvoorbeeld door over te stappen van het huidige regionale systeem naar een landelijk systeem. Dit is vooral gunstig voor de vele arbeiders die werken in de kustprovincies maar wonen in het binnenland. Ook zal het aanbod van sociale huisvesting de komende jaren sterk worden vergroot. Daarnaast zullen de lonen van de Chinese arbeider moeten stijgen, evenals de waarde van de yuan.

Het zijn de eerste stappen om het aandeel van de private consumptie in de Chinese economie te vergroten. Dit aandeel is momenteel met 35% van het BBP relatief klein, terwijl het aandeel van investeringen met bijna 50% van het BBP relatief erg hoog is. Een hogere binnenlandse consumptie zal niet alleen de Chinese economie een meer duurzame structuur geven. Een bijkomend voordeel is dat China zo minder afhankelijk wordt van het buitenland. De wereldwijde economische crisis liet zien dat de buitenlandse afzetmarkt toch een minder zekere bron van inkomsten was dan verwacht.

Door de maatregelen zal vooral de exportsector in negatieve zin worden getroffen. Hogere lonen en een sterkere yuan zullen de Chinese producten minder concurrerend maken. Voor de Chinese overheid is een ordelijke en langzame overgang naar deze nieuwe werkelijkheid daarom van vitaal belang. Als deze grote structurele veranderingen niet geleidelijk en voorzichtig worden ingevoerd, neemt de kans op grote onrust sterk toe. Hierin ligt dan ook de belangrijkste uitdaging voor de Chinese overheid.

Erwin Blaauw
E.R.Blaauw@rn.rabobank.nl